

Yhteenveto lausunnoista 25.6.2008

Lausunnot ovat lyhentämättöminä hankerekisterin julkisilla internet-sivuilla (<http://www.hare.vn.fi>).

Sisältö

1	
Valtioneuvosto.....	4
Liikenne- ja viestintäministeriö	4
Maa- ja metsätalousministeriö	4
Oikeusministeriö.....	4
Opetusministeriö	5
Puolustusministeriö.....	5
Sisäasiainministeriö (SM).....	5
SM/Maahanmuutto-osasto	5
SM/Pelastusosasto	6
SM/Poliisiosasto	6
SM/Rajaosasto (RO).....	6
SM/RO/RVLE/Raja- ja meriosasto	6
SM/RO/RVLE/Henkilöstöosasto.....	7
SM/RO/RVLE/Tekninen osasto.....	8
SM/RO/RVLE/Suunnittelu- ja talousyksikkö.....	8
Ulkoasiainministeriö	9
Valtioneuvoston kanslia.....	9
Valtiovarainministeriö.....	9
Ympäristöministeriö	9
Muut virastot ja laitokset.....	9
Ajoneuvohallintokeskus	9
Merenkulkulaitos	10
Hätäkeskuslaitos.....	10
Ilmailulaitos Finavia.....	10
Maahanmuuttovirasto	10
Metsähallitus.....	11
Museovirasto	11
Poliisi.....	11
Poliisiammattikorkeakoulu	11
Keskusrikospoliisi	11
Liikkuva poliisi.....	12
Suojelupoliisi.....	12
Etelä-Suomen lääninhallitus	12
Itä-Suomen lääninhallitus	12
Lapin lääninhallitus.....	12
Länsi-Suomen lääninhallitus.....	12
Oulun lääninhallitus.....	13
Pääesikunta.....	13
Rajavartiolaitos (RVL).....	13
RVL/Kaakkois-Suomen rajavartiosto	13
RVL/Kainuun rajavartiosto	13
RVL/Lapin rajavartiosto.....	15
RVL/Länsi-Suomen merivartiosto	16
RVL/Pohjois-Karjalan rajavartiosto	16
RVL/Raja- ja merivartiokoulu.....	16
RVL/Suomenlahden merivartiosto	17
RVL/Vartiolentolaivue	18
Suomen ympäristökeskus	18
Tasavallan presidentin kanslia.....	18
Tietosuojavaltuutettu.....	18
Tullihallitus.....	18
Valtiokonttori.....	18
Viestintävirasto	18
Väestörekisterikeskus.....	18

Vähemmistövaltuutettu	19
Valtakunnansyyttäjänvirasto	19
Yhdistykset ja järjestöt	19
AKAVA.....	19
Elinkeinoelämän keskusliitto	19
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry	20
Maanpuolustuksen Merivartioliitto ry, Henkilökuntaliitto MPHL ry, Päälystöliitto ry,	
Rajavartioliitto ry ja Suomen Konepäälystö-liitto SKL ry.	21
Pakolaisneuvonta ry.	23
Palkansaajajärjestö Pardia ry.....	23
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry	23
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry	23
Tulliliitto ry.....	23
Tullivirkamiesliitto Tulltjänstemannaförbundet ry.....	24
Upseeriliitto ry.....	24

Valtioneuvosto

Liikenne- ja viestintäministeriö

Ei huomauttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö

Yhteistoiminnan tarve on kasvanut ja se tulee lisääntymään. Tämä koskee kalastuksen valvontaa Itämerellä, myös talousvyöhykkeen ulkopuolella. Ehdotettu rajavartiolaiton 15 c § antaa osaltaan riittävän kehyksen kansainväliselle yhteistyölle. Ministeriön toimialaa koskee myös yhteistyö metsähallituksen erätarkastajien kanssa muun muassa metsästyksen ja kalastuksen valvon-
nassa. Tähän esityksellä ei näyttäisi olevan vaikutusta.

Oikeusministeriö

Rajavartiolaiton 15 a - 15 c § on merkityksellinen perustuslain 1 §:n täysivaltaisuussäännöksen kannalta. Ministeriö ei ole pitänyt järjestelyä ongelmallisena perustuslakivaliokunnan kannanotot (PeVL 1/2007 vp, PeVL 56/2006 vp) huomioon ottaen.

Ehdotetun 41 §:n 2 momentin perusteella rajavartiolaitoksen esitutkinnassa voitaisiin käyttää telekuuntelua ja televalvontaa (jäljempänä telepakkokeinot) myös rikoksen estämiseksi. Tähän olisi esitettävä vahvoja perusteita erityisesti rikostorjunnassa. Luonnoksesta ei ministeriön mukaan saa kunnollista kuvaa siitä, millaisia rikoksia rajavartiolaitos tutkii, mitkä ovat näiden eri rikosten määrät ja onko tämän perusteella pääteltävissä puutteita vasta vuonna 2005 säädettyyn lakiin nähden. Lainkohdassa käytetty viittaustekniikka aiheuttaa, että muutokset poliisin toimivaltuuksissa koskisivat automaattisesti rajavartiomiestä. Näin ei ministeriön mukaan saisi olla, vaan jokaisen omaa tehtäväänsä suorittavan lainvalvontaviranomaisen toimivaltuuksien tulisi olla sellaisia, joita juuri tuossa tehtävässä tarvitaan. Jaksossa "Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys" ei ole lainkaan käsitelty periaatteellisesti merkittävää kysymystä telepakkokeinojen käytön mahdollisesta laajentamisesta rajavartiomiehen käyttöön. Riittäviä perusteita rajavartiolaitoksen oikeudelle harjoittaa telekuuntelua ja televalvontaa esitysluonnoksessa ei ole ministeriön mukaan esitetty. Telepakkokeinojen mahdollinen käyttöön ottaminen edellyttää myös henkilökunnan kouluttamista.

Pakkokeinolain (450/1987) 4 luvun 17 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että poliisin lisäksi rajavartiolaitos voisi hoitaa takavarikoidun esineen palauttamisen tai sen sijasta tapahtuvan julkisen kuuluttamisen. Sanamuodon laajennus on sinällään perusteltu. Laajennus olisi ministeriön mukaan aiheutta tehdä niin, että rajavartiolaiton sopivassa paikassa viitataan tältä osin pakkokeinolain 4 luvun 17 §:ään.

Pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n 1 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi lisäämällä laittoman maahantulon järjestäminen ja törkeä laittoman maahantulon järjestäminen telekuunteluun oikeuttaviksi rikoksiksi. Laittoman

maahantulon järjestämisestä ei ministeriön mukaan tulisi luetteloon lisätä, mutta törkeä laittoman maahantulon järjestäminen voitaisiin lisätä. Tarve olisi kuitenkin perusteltava. Muutosta ei tulisi tehdä erillään pakkokeinolain uudistamiseen perustetun yhteisen toimikunnan valmistelutyöstä.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 38 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että rajavartiolaitos huolehtisi kihlakunnan poliisilaitoksen ohella menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta. Oikeusrekisterikeskus saisi luovuttaa sitä varten tietoja myös rajavartiolaitokselle. Nämä ovat ministeriön mukaan tarkoituksenmukaisia ehdotuksia. Asia voitaisiin hoitaa viittaamalla rajavartiolaissa sakon täytäntöönpanosta annetun lain 38 §:n 1 ja 2 momenttiin sekä 50 §:n 3 momenttiin.

Ministeriö on katsonut, ettei ahvenanmaalaisten naisten kohdalla viran kelpoisuusvaatimuksissa oleva poikkeus asepalveluksen suorittamisesta ole perustuslain 6 §:n kannalta ongelmallinen.

Opetusministeriö

Ei lausuttavaa.

Puolustusministeriö

Ministeriöllä ei ole huomautettavaa. Lausunnossa viitataan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain eroamisikää koskeviin järjestelyihin ja todetaan, että palvelun jatkamista koskeva 35 § vastaa puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 47 §:n 3 momentin säännöstä muuten, paitsi että se ei koske tasavallan presidentin nimittämää virkamiestä. Eroamisikää koskevat sääntelyt sisällytettäisiin 35 a §:ään siirtymäkausijärjestelyineen.

Sisäasiainministeriö (SM)

SM/Maahanmuutto-osasto

Osaston mukaan ulkomaalaislain ehdotetussa 12 §:ssä näyttäisi olevan kyse ulkomaalaislain 142 §:ssä tarkoitetusta käännäyttämisestä. Muutos herättää kysymyksen pääsyn epäämisen ja rajalta käännäyttämisen suhteesta. Kansallisen lain yhteensovittaminen EU-säännöksiin ei osaston mukaan toteudu tyydyttävästi. Suhdetta tulisi pohtia perusteellisemmin. Osasto on herättänyt kysymyksen siitä, olisiko ulkomaalaislain käännäyttämisen määritelmää muutettava ja koskisiko käännäyttäminen jatkossa vain tilanteita maahantulon jälkeen. Tällöin pääsyn epääminen korvaisi rajalta tapahtuvan käännäyttämisen. Ulkomaalaislain säännöksiä tulisi vielä ennen esityksen antamista tarkastella laajemmin rajavartio-osaston ja maahanmuutto-osaston kesken ottaen huomioon ulkomaalaislain maahantuloon ja maasta poistamiseen liittyvä kokonaisuus.

Ehdotetun ulkomaalaislain 12 §:n 3 momentin toinen virke on osaston mukaan ongelmallinen suhteessa Schengenin rajasäännösten 13 artiklaan. Esityksessä ehdotetaan osaston mukaan poikettavaksi asetuksen selkeästä säännöksestä antamalla hallinto-oikeudelle mahdollisuus keskeyttää epäämispäätöksen täytäntöönpano. Kansainvälistä suojelua hakevat voidaan osaston mukaan käsitellä ilman tuota säännöstäkin. Maahanmuutto-osasto

esittää, että 12 §:n 3 momentista poistettaisiin virke muutoksenhaun lykkäävästä vaikutuksesta. Osasto on lisäksi kiinnittänyt huomiota teknisiin näkököhtiin ja oikeinkirjoitukseen.

SM/Pelastusosasto

Osasto on rajavartiolain 26 ja 77 §:iin viitaten esittänyt harkittavaksi sen selvittämistä, milloin rajavartiolaitos osallistuu pelastustoimintaan omalla kustannuksellaan ja milloin maksua vastaan. Pelastustoimintaan osallistumisen ja virka-avun sisältö ja ero tulisi selvittää yksiselitteisesti laista. Osasto on valmis yhteistyössä rajavartio-osaston kanssa valmistelemaan tarvittavat tarkennukset rajavartiolain 26 ja 77 §:iin.

SM/Poliisiosasto

Osasto on telepakkokeinoja koskevalta osin viitannut 17.6.2008 rajavartiolaitoksen ja poliisiylijohtajan sijaisen, poliisijohtaja Jorma Toivasen väliseen neuvotteluun. Jatkovalmistelussa osasto on pitänyt tärkeänä keskusrikospoliisin 30.5.2008 päivätyssä lausunnossa (440/50/08) esiin tuotujen seikkojen huomioimista sekä sitä, että valmistelun edetessä poliisiosastolle varataan valmistelutyöryhmään osallistumisen lisäksi mahdollisuus lausua myös virallisesti lakiesityksestä. Poliisiosasto on korostanut toimivan yhteistyön merkitystä PTR-viranomaisten välillä sekä maalitoimintojen yhteensovittamista, joka mahdollistaa tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen viranomaistoiminnan.

SM/Rajaosasto (RO)

SM/RO/RVLE/Raja- ja meriosasto

Osaston mukaan rajavartiolain 15 c §:n yksityiskohtaiset perustelut tulisi toisesta virkkeestä alkaen muuttaa seuraavasti: "Frontex korvaa jäsenvaltioille operaatioihin osallistumisesta täysimääräisesti matkat, majoituksen, päivärahat, kaluston käytöstä aiheutuneet kustannukset ja muut operaatiosta aiheutuneet kulut. Jäsenvaltioiden maksettavaksi jäävät kiinteät palkat ja niihin liittyvät mahdolliset lisät."

Osaston mukaan pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten luetteloon lisättävillä tulisi vasta muutaman vuoden kuluttua olemaan luonnoksessa mainittu vähintään alempi korkeakoulututkinto sekä tutkinnanjohtajan koulutus. Luetteloon olisi tarvetta lisätä opistoupseereita, joten opistoupseerin jatkokoulutus tulisi tässä rinnastaa sotatieteiden kandidaatin koulutukseen.

Osaston mukaan rajavartiolain 28 §:n kohtaa 6 olisi selvennettävä, koska rajasäännösten (SBC) mukaan kulkuneuvot voidaan tarkastaa kansallista lainsäädäntöä soveltaen ja ehdotetussa säännöksessä kulkuneuvot tarkastettaisiin SBC:n edellyttämässä laajuudessa. Pykälään tulisi lisätä kohta kulkuneuvojen ja esineiden tarkastamisesta ja etsinnästä ilman rikosepäilyä luvattomien rajanylittäjien paljastamiseksi.

Osaston mukaan on vaikea nähdä perusteita eroamisiän jälkeen jatkamisen käsittelemiseen toisin kuin puolustusvoimissa. Sotilaseläkejärjestelmän perus-

teiden lisäksi tulee ottaa huomioon virkamiesten oikeudenmukainen ja tasa-puolinen kohtelu.

Schengenin rajasäännöstön (SBC) sijasta tulisi käyttää termiä EU:n rajanyli-tysasetus. Rajavalvonnan, rajojen valvonnan ja rajatarkastusten osalta viitta-uksia EU-säädökseen ei pidetä selventävinä. Määritelmien käyttö kaipa-aa tar-kentamista. Rajavartiolaan "rajaturvallisuus" käsitettä vastaa osaston mukaan SBC:ssä lähinnä rajavalvonta. Rajaturvallisuusviraston sijasta tulisi osaston mukaan puhua rajavalvontavirastosta. Määritelmiä voisi kirjoittaa auki viittaus-ten sijaan. Ensimmäisellä kerralla tulisi 12 §:ssä käyttää virallista organisaa-tionimeä "Euroopan komissio" tai määritellä "komissio" 2 §:ssä.

Henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain rekisterijakoa olisi tarve selkeyttää nykyisestä. Rajavalvontaan ja rajatarkastuksiin liittyvät asiat tulisi olla yhdessä rekisterissä. Rajatarkastustiedot pitäisi siirtää lupa- ja valvonta-asioiden rekisteriin. Myös osa turvallisuustietorekisterin tietoryhmistä kuuluu osaston mukaan lupa- ja valvonta-asioihin. Turvallisuustietorekisterin käyttöoikeuksien laajentaminen rajaturvallisuuden riskianalyysitehtäviin mää-rätyihin on ongelmallinen, koska se edellyttäisi erillisistä määräystä ja sen ylläpitoa. SBC:n liitteen 2 mukaiset merkinnät ovat osaston mukaan rajatar-kastustietoja, joita ei tulisi jakaa kahteen eri rekisteriin. Osasto on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että laissa ei ole yksilöity riittävän tarkkaan rajatarkas-tustietoja ja niiden kirjaamisen perusteita. Osaston mukaan luonnoksessa ei ole käsitelty tarpeita lisätä lain 22 §:n 1 kohtaan liikenteen valvonta tai lakisää-teiset valvontatehtävät, 23 §:ään talousvyöhykettä koskevat lupa-asiat eikä tarvetta muuttaa 31 §:ssä säädetty rajatarkastustietojen säilytysaika 5 vuo-deksi ja tarkentaa 37 §:ää muotoon "voidaan tarpeellisin osin arkistoida".

SM/RO/RVLE/Henkilöstöosasto

Osaston mukaan perusteluissa tulisi viitata rajavartiolaitoksen strategian ja henkilöstöstrategian toimeenpanoon ja palkkausjärjestelmän käyttöönottoon, joilla tuetaan valtion tuottavuusohjelman toteuttamista: Henkilökunnan saanti muuttotappioisille alueille ei ole ongelma ja sitä koskeva maininta tulisi pois-taa. Selostus ilman hakumenettelyä toteutetuista siirroista (s. 7-8) esitetään korvattavaksi seuraavasti:

"Virkauralla etenemiseen liittyvät ja usein virkamiehen ja hänen perheensä muuttoa edellyttävät siirrot kohdistuvat pääsääntöisesti upseereihin, joiden osalta on ylimpiin tehtäviin asetuksessa edellytetty kelpoisuusvaatimuksena palveluskokemus useam-massa hallintoyksikössä. Näin on pyritty varmistumaan siitä, että Rajavartiolaitoksen esikunnassa palvelevalla upseerilla on vahva näkemys myös kenttätason tehtävistä ja toisaalta hallintoyksikön johto ymmärtää toiminnan osana laajempaa kokonaisuut-ta. Tämänkaltaisia tehtäviä ovat mm. asiantuntija- ja johtotehtävät Rajavartiolaitoksen esikunnassa sekä vartioston komentajan ja apulaiskomentajan tehtävät. Hakeutues-saan upseerikoulutukseen ja myöhemmin jatkokoulutukseen virkamies on tietoinen tehtäväkierrosta ja sen myötä uran tuomasta mahdollisuudesta etenemiseen ja on myös motivoitunut siirtymään tarvittaessa perheineen paikkakunnalta toiselle.

Rajavartiolaitoksen henkilöstöstrategiaan (2006) kirjatun tavoitteen mukaisesti pyri-tään järjestelyyn, jossa kaikilla on mahdollisuus kehittyä työssään. Edellä mainittu tarkoittaa suoritustasolla monipuolisempia ja laaja-alaisempia tehtäväkokonaisuuksia sekä asiantuntija- ja esimiestehtäviä. Tehtävät täytetään ensisijaisesti vapaaehtoista hakeutumista hyväksikäyttäen. Vuodesta 2006 lähtien hallintoyksiköt ovat järjestel-

mällisesti ilmoittaneet avoimista tehtävistä ja kaikilla virkamiehillä on ollut mahdollisuus ilmoittaa halukkuudestaan. Menettely on koettu niin työnantajan kuin järjestöjenkin kannalta tarkoituksenmukaisena.

Rajavartiolaitoksessa on ylimpiin asiantuntija- ja johtotehtäviin ollut tarpeen saada työnantajan määrittämän tarpeen mukaisesti kyvykkäitä ja potentiaalia omaavia virkamiehiä. Rajavartiolaitoksen päällikkö tai apulaispäällikkö on päättänyt ilman erillistä ilmoitus- tai hakumenettelyä vuosittain noin 30–40 tehtävästä. Osa edellä mainituista päätöksistä on aiheuttanut myös palveluspaikkakunnan siirron. Tapaukset, joissa virkamies olisi suhtautunut ehdottoman kielteisesti suunniteltuun siirtoon, ovat harvinaisia.

Rajavartiolaitoksen kokoonpanon kehittäminen toiminnallisten tarpeiden mukaisesti saattaa johtaa tilanteeseen, jossa virkamiehelle ei voida tarjota vastaavaa tehtävää samalta työssäkäyntialueella. Mikäli virkamies ei ole halukas siirtymään vastaavan tasoiseen tehtävään muualle, määrätään virkamies mahdollisuuksien mukaan hänen kyvykkyytään vastaavaan avoimeen tehtävään. Näissä tapauksissa saattaa myös tehtävän vaativuus laskea. Virkamiehen palkkaturva tällöin määräytyy Rajavartiolaitoksen tarkentavan virkaehtosopimuksen mukaisesti.

Rajavartiolaitoksen henkilöstöstrategia ja Rajavartiolaitoksen palkkausjärjestelmä ovat kokonaisuuksia, joista on joko yhteistoimintamenettelyn mukaisesti keskusteltu tai virkaehtopimusopimusneuvotteluissa sovittu henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa. Siltä osin on tilanne muuttunut ja aiemmin lain kokonaisuudistuksen yhteydessä kirjatut perustelut ovat tältä osin jossakin määrin vanhentuneet.”

Luonnoksen sivulla 9 on erheellisesti mainittu kaikkien sivutoimien muuttuneen luvanvaraiseksi vaikka lienee tarkoitettu vain rajavartiomiehiä. Kappale kuuluisi asiallisesti rajavartiomiestä käsittelevään osaan.

Perusteluissa lähdetään siitä, että virkamiehellä olisi oikeus jatkaa palvelua eroamisiän jälkeen, mikäli palvelusvuosien mukaan kertyvä karttuma olisi vajaa. Vaikka jatko edellyttää rajavartiolaitoksen päällikön päätöstä, perusteluista saa käsityksen, että myönteinen päätös on tehtävä, mikäli karttuma on vajaa ja virkamies anoo jatkoa. Työnantajan kannalta edellä mainittu linjaus ei ole tyydyttävä, vaan palvelussuhteen jatkamiselle tulisi muutoinkin olla riittävät toiminnalliset perusteet. Palvelua ei tule jatkaa, jos se ei työnantajan kannalta ole toiminnallisesti tarkoituksenmukaista. Rajavartiolaitoksen strategiassa ja tulossuunnittelussa on lähdetty henkilöstövoimavarojen kohdentamisesta painopistealueille Kaakkois-Suomeen ja pääkaupunkiseudulle, eikä palvelusajan jatkamiselle muualla palvelevalle virkamiehelle ole yleensä perusteita. Valtioneuvoston laitokselle asettamat tuottavuustavoitteet ja sisäasianministeriön vahvistama henkilötyövuosikehitys voivat osaltaan rajoittaa mahdollisuuksia jatkaa eroamisiän jälkeen. Osasto on ehdottanut muutoksia myös rajavartiolaitoksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen.

SM/RO/RVLE/Tekninen osasto

Osasto on ehdottanut, että tieliikenneasetuksen 48 §:n 2 momenttiin lisätään maininta rajavartiomiehestä ja että rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 23 §:stä korvataan termi sotilaspuke termillä virkapuku.

SM/RO/RVLE/Suunnittelu- ja talousyksikkö

Yksikön mukaan selostusta EU:n laajentumisesta ei tulisi rajoittaa Baltiaan. Siirtymisvelvollisuutta tulisi perustella myös valtakunnallisilla painopistealueilla. Yksikkö on esittänyt perusteluihin tarkennuksia kielitaidon ja rajavyöhyke-

asioiden osalta ja esittänyt harkittavaksi tulisiko automaattinen rajatarkastus määrittellä laissa tai mainita, että se voidaan toteuttaa automaattisten järjestelmien avulla. Tältä osin yksikkö on viitannut suunnitelmiin laajentaa automaattista tarkastusta kattamaan osan tavaraliikenteen kuljettajien perusteellisista rajatarkastuksista.

Ulkoasiainministeriö

Ei lausuttavaa.

Valtioneuvoston kanslia

Kanslia on esittänyt, että sisäasiainministeriö tekee perustellun esityksen valtioneuvoston ohjesäännön 6 §:n 7 kohdan muuttamiseksi sitten, kun muutos on ajankohtainen.

Valtiovarainministeriö

Rajavartiolain ehdotetusta 17 §:stä saa ministeriön mukaan sen käsityksen, että rajavartiolaitos olisi rajoilla mm. tullilaitokseen nähden johtavassa asemassa. Valtiovarainministeriö ei pidä muutosta tarpeellisena.

Ehdotuksessa tullilain 14 a §:n muutokseksi tulisi ministeriön mukaan mainita, missä kohdin siinä tarkoitetuista asioista säädetään. Ehdotetun muutoksen voi ministeriön mukaan ymmärtää niinkin, että ensin tulisi harkita tehtävän antamista poliisille ja vasta viimesijassa tullille. Tällaista muutosta valtiovarainministeriö ei voisi hyväksyä. Ministeriön mukaan olisi oikeampaa sanoa, että tehtävä olisi asianomaisella viranomaisella eli tullilaitoksella eikä virkamiehellä.

Ministeriön mukaan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 35 §:ään ehdotettu säännös on yhdenmukainen puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 47 §:n 3 momentin kanssa ja sellaisenaan hyväksyttävissä.

Ympäristöministeriö

Ministeriö pitää esitettyä maastoliikennelain muutosta varsin perusteltuna. Ympäristöministeriö on uudistamassa maastoliikennelakia erityisesti reittisäännösten osalta vuosina 2008 - 2009. Esitetty muutos voidaan ottaa huomioon myös ympäristöministeriön lainvalmistelun yhteydessä.

Muut virastot ja laitokset

Ajoneuvohallintokeskus

Ajoneuvohallintokeskus (AKE) on todennut, että esitysluonnoksen yleisperusteluissa sivulla 13 on viitattu AKE:n aikaisemmin antamaan lausuntoon (DNro 123/991/2007), jossa otettiin kantaa väliaikaisten ajokieltojen sekä ajokortin haltuunottoa koskevien tietojen tallettamiseen ajoneuvoliikennerekisteriin. Asian käsittelyssä on ollut tulkinnanvaraisuutta siltä osin, kun kyse on ollut rajavartiomiesten oikeudesta tallentaa rattijuopumuksesta epäiltyjen ulkomaiden henkilöiden ja ajo-oikeudettomien henkilöiden tietoja ajoneuvoliikennerekisteriin. Koska em. henkilöiden tietoja ei yleensä löydy ajoneuvoliikennerekis-

teristä, ne joudutaan sinne luomaan ja samalla antamaan henkilölle keinotekoinen henkilötunnus. Nykyinen käytäntö on ollut sellainen, etteivät rajavartiolaitomiehet ole luoneet ns. uutta henkilöllisyyttä rekisteriin, vaan asia on siirretty poliisin käsiteltäväksi. Kuten esitysluonnoksessa on todettu, AKE:n 29.2.2008 myöntämässä tietoluvassa on käsitelty tietojen tallentamista rajavartiomiesten toimesta. Luvassa ei eritellä tallennettavia tietoja, mutta AKE katsoo, että lupa sallii myös edellä mainittujen henkilöiden henkilötietojen tallennuksen. AKE yhtyy esitysluonnoksessa esitettyyn näkemykseen siitä, ettei lainsäädännön muutokselle ole tässä asiassa tarvetta. Rajavartiomiehet voivat siten tulevaisuudessa annetun luvan varassa merkitä väliaikaiset ajokiellot ajoneuvoliikennerekisteriin ilman poliisin apua. Toiminnan aloittamisesta ja menettelytavoista tulisi kuitenkin erikseen sopia AKE:n ja poliisin kanssa.

Merenkulkulaitos

Merenkulkulaitos on kiinnittänyt huomiota rajavartiolaitoksesta annetun lain (579/2005) 22 §:n 19 kohtaan todeten, että veneliikenneasetus (152/1969) on kumottu vesikulkuneuvorekisteristä annetulla lailla (976/2006). Lainkohtaa pitäisi muuttaa siten, että rajavartiolaitoksella olisi oikeus saada tietoja myös uudesta vesikulkuneuvorekisteristä. Merenkulkulaitoksella ei ole muilta osin erityistä kommentoitavaa.

Hätäkeskuslaitos

Ei lausuttavaa.

Ilmailulaitos Finavia

Ei lausuttavaa.

Maahanmuuttovirasto

Viraston mukaan Schengenin rajasäännöstöön ja nopeisiin rajainterventioryhmiin liittyvät muutokset ovat perusteltuja. Rajavartiolaitoksen panos erityisesti laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjunnassa on merkittävä ja näiden vakavien rikosten tutkiminen edellyttää riittäviä valtuuksia esimerkiksi televalvonnan ja telekuuntelun suhteen. Esitutinnan tehostamisen ohella esitetyt muutokset edistäisivät myös resurssien tehokasta hyödyntämistä, kun rajavartiolaitoksen tarpeet siirtää asioita poliisille ja pyytää poliisilta virka-apua vähenisivät. Rajavartiolaitos voisi suorittaa myös muualla kuin rajanylityspaikoilla ulkomaalaisvalvontaa, jonka merkityksen Maahanmuuttovirasto katsoo tulevaisuudessa kasvavan.

Ulkomaalaislain 12 §:n ehdotettujen muutosten osalta virasto huomauttaa, että menettelyn suhde ulkomaalaislain 9 luvun säännöksiin (käännyttäminen, maahantulokiellon määrääminen ja viranomaisten toimivaltasuhteet näiltä osin) ei käy ilmi.

Virasto viittaa esivalmistelun yhteydessä 30.10.2007 antamaansa lausuntoon ja esittää, siinä esille tuotuihin asioihin kiinnitettäisiin huomiota ohjeistuksessa ja koulutuksessa. Tämä edistäisi tiedonkulkua viranomaisten välillä ja lisäisi tietoisuutta sen suhteen, mikä merkitys yhden viranomaisen toiminnalla/havaitsemilla väärinkäytöksillä voi olla toisen viranomaisen lakimääräisten

tehtävien hoitamisen kannalta. Viraston aiemmassa lausunnossa on tältä osin mainittu esimerkkeinä henkilöllisyyttä koskevien tietojen merkitys kansalaisuuslakia sovellettaessa sekä rikostutkinnan merkitys samanaikaisesti vireillä olevan turvapaikkatutkinnan kannalta.

Metsähallitus

Esitys on valmisteltu muun muassa pyytämällä sidosryhmien näkemyksiä edellisen muutoksen onnistumisesta ja muutostarpeista. Lakiesityksessä on huomioitu nämä näkemykset.

Museovirasto

Ei lausuntoa.

Poliisi

Poliisiammattikorkeakoulu

Ei huomautettavaa.

Keskusrikospoliisi

Keskusrikospoliisi pitää lakiesityksen sisältöä pääosin kannatettavana. Ehdotettu rajavartiolaitain 6 luvun 41 §:n muutos laajentaisi tiedonhankinta- ja pakkokeino-oikeuksista päättämiseen oikeutettujen henkilöiden piirin rajavartiolaitoksen osalta epätarkoituksenmukaisen laajaksi. Keskusrikospoliisin mielestä poistamalla 41 §:stä kaksi viimeistä sanaa "sekä tutkinnanjohtajaan", muodostuisi sisältö yhteneväiseksi muun normiston kanssa. Mikäli lakiehdotuksessa yksikön päälliköllä ja ylitarkastajalla tarkoitetaan rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston henkilöstöä, voidaan päätöksenteon tasoa pitää oikeanlaisena.

Tällä hetkellä telekuuntelu tulee kyseeseen vuosittain vain muutamien rajavartiolaitoksessa tutkittavien rikosten osalta. Menetelmän käyttö hoidetaan poliisin kanssa perustettujen yhteisten tutkintaryhmien avulla. Myös tulevan PTR-lain myötä telekuuntelu voidaan toteuttaa rajavartiolaitoksen ja poliisin yhteistyönä, eikä rajavartiolaitoksen rikostutkinnan turvaaminen siten välttämättä edellytä telekuuntelun käytön laajentamista rajavartiolaitokselle.

Lakiehdotuksessa pidättämiseen oikeutettuna virkamiehenä mainitaan rajavartioston tai merivartioston rikostorjuntaupseeri. Käsitteenä se on pakkokeinolaissa uusi ja vaikuttaa väljältä. Keskusrikospoliisin mielestä pakkokeinovaltuudet tulisi sitoa tietyn tasoiseen palvelusarvoon. Pakkokeinovaltuuksien pitäisi perustua virkaan ja viran nimikkeeseen, ei esimerkiksi esimiehen tehtävnmääräykseen.

Telekuuntelun edellytyksiä esitetään laajennettavaksi koskemaan törkeän vapaudenriiston, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, laittoman maahantulon järjestämisen ja törkeän laittoman maahantulon järjestämisen esitutkintaa. Tämä on keskusrikospoliisin mukaan perusteltua.

Liikkuva poliisi

Liikkuva poliisi pitää rajavartiolaitoksen toiminnan nykyistä maantieteellistä painottumista sekä toimivallan laajuutta nykytasollaan pääosin riittävänä. Rajavartiolaitoksen toimivaltuudet esitutkinnan suorittamiseen ovat myös nykyisellään riittävät. Rajavartiolaitoksen esitutkintaa tulee kuitenkin tukea ja kehittää. Rajavartiolaitoksen päätehtäviin liittymättömissä vakavissa rikosasioissa tutkintavastuu tulisi olla joko poliisilla tai tulliviranomaisilla.

Suojelupoliisi

Suojelupoliisi pitää lakiesitystä kokonaisuudessaan perusteltuna ja hyvin valmisteltuna. Suojelupoliisi kiinnittää rajavartiolaitoksen huomiota siihen, että mikäli laittoman maahantulon järjestäminen esitetään lisättäväksi pakkokeinolain 5a luvun 2 §:n telekuuntelun edellytyksiin, olisi perusteltua lisätä kyseinen rikos myös televalvonnan edellytyksiin ja teknisen kuuntelun edellytyksiin.

Etelä-Suomen lääninhallitus

Lääninhallitus esittää lausuntonaan pelastusosastonsa lausunnon. Pelastusosasto puolestaan toteaa, että rajavartiolaitos on lain nojalla velvollinen osallistumaan pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun siten kuin rajavartiolaitoksen tehtävistä pelastustoiminnassa säädetään rajavartiolaitosta koskevassa erityislainsäädännössä. Osaston mukaan olisi syytä selvittää milloin rajavartiolaitos osallistuu pelastustoimintaan omalla kustannuksellaan ja milloin maksua vastaan. Lisäksi olisi selkeytettävä, mitkä kustannukset rajavartiolaitos voi ottaa huomioon antaessaan virka-apua pelastusviranomaiselle.

Itä-Suomen lääninhallitus

Lääninhallituksen aiemmat esitykset on hyvin huomioitu ja esitetyt muutokset ovat asianmukaisia. Lääninhallituksen poliisiosasto pitää luonnosta hyvänä ja toteuttamiskelpoisena.

Lapin lääninhallitus

Lääninhallitus muistuttaa, ettei se ole pitänyt rajavartiolaitoksen toimivaltuuksien laajennusta sinänsä tarpeellisena, sillä järeämpien pakkokeinojen käytössä rajavartiolaitos on voinut turvautua poliisin apuun. Kun rajavartiolaitoksen pakkokeinovaltuudet ovat kasvamassa ja niiden käyttöön oikeutettavien virkamiesten piiri laajenee, tulee riittävään koulutukseen kiinnittää lääninhallituksen mukaan erityistä huomiota.

Länsi-Suomen lääninhallitus

Lääninhallituksen mukaan toimivaltuuden lisäys telekuuntelun ja televalvonnan suorittamisesta laissa nimettyjen rikosten esitutkinnan yhteydessä on perusteltua. Lääninhallitus pitää perusteltuna, ettei rajavartiolaitokselle ole annettu poliisilain 31 c- ja d-pykälissä tarkoitettua oikeutta rikoksen ennalta estämiseksi tai paljastamiseksi. Lääninhallituksen mukaan on perusteltua antaa rajavartiolaitokselle yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvää sekä liikennevalvontaan, vesi- ja maastoliikennevalvontaan liittyvää toimivaltaa raja-alueilla ja maastossa, jossa poliisilla ei ole mahdollisuutta liikkua. Rajavartiolaitokselle annettavien esitutkinta- ja poliisitehtävien kokonaispohdinta on lääninhallituksen mukaan syytä suorittaa uudestaan, kun poliisille kuuluvien pak-

kokeinovaltuuksien koonti on tehty ja poliisin pitkän aikavälin tehtäviä ja resursseja selvittävä työryhmä on saanut työnsä valmiiksi.

Oulun lääninhallitus

Lääninhallitus viittaa lausuntoonsa 25.10.2007 ja toteaa sen tulleen huomioduksi tärkeimmiltä osiltaan. Myönteisenä pidetään rajavartiolain 32 §:ssä toimivaltuuksien laajentamista myös poliisilain 11 ja 20 §:iin. Tämä vähentää tarvetta poliisin hälyttämiseen rajanylityspaikalle. Rajavartiolain 38 §:ään ehdotettu muutos laajentaa kulkuneuvon pysäyttämisoikeutta ja antaa rajavartiolaitokselle mahdollisuuden suorittaa itsenäisesti tehokkaampaa ulkomaalaisvalvontaa ja esimerkiksi luonnonvararikosten torjuntaa. Lääninhallitus pitää myönteisenä muutosta joka lisää rajavartiolaitoksen pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten määrää ja luo toimivaltuuksia rikostorjunnasta tosiasiasa vastuussa olevalle henkilöstölle.

Pääesikunta

Pääesikunta on kiinnittänyt huomiota siihen, ettei rajavartiolaitosta koskeva laki tunne puolustusvoimia tai pääesikunnan tutkintaosastoa esitutkintaviranomaisena, eikä rajavartiolaitoksen puolustusvoimille annettavaa virka-apua koskevissa pykälissä ole tosiasiallisesti kirjattuna mitään pääesikunnan tutkintaosaston tehtäväalueeseen kuuluvaa. Pääesikunnan tutkintaosasto on ollut Rajavartiolaitoksen kenttäorganisaatiolle suhteellisen tuntematon, mikä on ajoittain vaikeuttanut myös pääesikunnan tutkintaosaston tiedonsaantioikeutta.

Rajavartiolaitos (RVL)

RVL/Kaakkois-Suomen rajavartiosto

Vartioston mukaan tulisi selvittää kuuluvatko ulkomaalaisrikokset ja -rikkomukset rajat ylittävän rikollisuuden piiriin ja koskeeko rajavartiolain 4 §:ssä säädetty alueellinen kohdentaminen ulkomaalaisvalvontaa. Vartiosto on korostanut, että henkilön tarkastus ja ajoneuvon pysäyttäminen tulee olla mahdollista ilman rikosepäilyäkin. Vartiosto ei ole pitänyt riittävänä rikostorjuntaupseerin lisäämistä pidättämiseen oikeutetuksi virkamieheksi. Pidättämiseen oikeutetuksi virkamieheksi tulisi lisätä hallintoyksikön komentajan tutkinnanjohtajan tehtävään määräämä tutkinnanjohtaja.

Ulkomaalaislain 12 §:ää tai sen perusteluja tulisi täsmentää ilmoittamalla, onko pääsyn epääminen ja käännäyttäminen asiallisesti sama toimenpide. Lisäksi tulisi määritellä voidaanko ulkomaalaislaissa mainittu viisumin peruuttaminen ja maahantulokiellon määrääminen toteuttaa rajasäännösten mukaisen pääsyn epäämispäätöksen nojalla.

RVL/Kainuun rajavartiosto

Vartiosto on kiinnittänyt huomiota siihen, että teknistä rajavalvontaa olisi tarve suorittaa rajavyyhykkeen ulkopuolella. Muutoksen hyväksymisen turvaamiseksi vartiosto on esittänyt, että teknisestä valvonnasta rajavyyhykkeen ulkopuolella olisi ilmoitettava ennakolta kuten rajanylityspaikalla.

Vartioston käsityksen mukaan rajavartiolain ehdotettu 38 § ei nykyisestä poiketen salli kulkuneuvon pysäyttämistä ja liikenteen ohjaamista rajojen valvonnan suorittamiseksi. Säännöstä olisi tältä osin muutettava.

Pysäyttäminen metsästyksen valvonnassa edellyttäisi vartioston mukaan rikosepäilyä. Luvaton metsästys on tyypillistä piilorikollisuutta, jota on käytännössä erittäin vaikea valvoa ja paljastaa, mistä johtuen kulkuneuvon pysäyttäminen tulisi mahdollistaa metsästyksen valvonnan suorittamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksen (651/2005) 10 luvun 49 §:ssä säädetyn koulutuksen saanut ja kokemuksen omaava asianomaisen hallintoyksikön päällikön tutkinnanjohtajaksi määräämä rajavartiomies olisi säädettävä pidättämiseen oikeutetuksi virkamieheksi. Rikostorjuntaupseerin lisääminen pidättämiseen oikeutetuksi virkamieheksi on oikean suuntainen mutta riittämätön toimenpide. Jollei tutkinnanjohtajista saada pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä, tulisi rikostorjuntaupseerin ohella pidättämiseen oikeutetuksi säätää muut rajavartioston rajatoimiston toimialajohtajat (rajatarkastusupseeri, rajavalvontaupseeri ja valmiusupseeri). Tämä selkeyttäisi operatiivisen että tutkinnallisen valmiuden ylläpitoa.

Vartiosto on toteuttanut tutkinnanjohtopäivästyksen yhteistyössä Lapin rajavartioston kanssa. Virka-ajan ulkopuolella pidättämiseen oikeutetun virkamiehen/ toimivaltuuksia on käyttänyt vartioston komentaja. Valmius- tai tutkinnanjohtopäivästyksessä ei pääsääntöisesti ole pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä. Järjestelyä on pidetty kankeahkona, asioita viivyttävänä ja vastuusuhteita hämärtävänä. Järjestely edellyttää komentajilta tai sijaiselta jatkuvaa tavoitettavuutta.

Vartioston mukaan rajavartiomiehen toimivaltuudet liikenteen valvonnassa ovat suppeat ja niitä tulisi laajentaa. Varsinkin maahan saapuvassa liikenteessä tulisi voida puuttua yleistä liikenneturvallisuutta vaarantaviin asioihin. Rajavartiomiehet voisivat valvoa varsinkin seuraavien tieliikennelain säännösten noudattamista: 6 § (ajoneuvon paikka ajoradalla), 24 § (viestintälaitteiden käyttö ajon aikana), 88 § (turvavyön ja muun istuinpaikan turvalaitteen käyttövelvollisuus), 89 § (lapsen kuljettaminen ajoneuvossa) sekä tieliikenneasetuksen 3 ja 22 § (punaisen liikennevalon noudattaminen). Vartioston mukaan rajavartiolaitos voisi valvoa kuljettajien ajokuntoisuutta ja ajoneuvojen kuntoa rajavalvonnan yhteydessä kohtaamassaan asiassa.

Rajavartiomiehen tulisi voida rajatarkastustehtävän yhteydessä määrätä ajo-oikeuden haltija väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuun, jos on todennäköistä, että edellytykset ajokieltoon määräämiselle 75 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla on olemassa. Koska lain 94 §:ää (ajoasiakirjan esittämisvelvollisuus) on valvottava, toimivalta olisi oltava myös jatkotoimenpiteisiin. Rajavartiomiehen tulisi voida määrätä ajo-oikeuden haltija väliaikaiseen ajokieltoon myös maastoliikenteen valvonnassa ja ottaa ajokortti haltuun samoin perustein kuin rajatarkastustehtävän yhteydessä. Jos oikeus valvoa kuljettajien ajokuntoisuutta ja ajoneuvojen kuntoa laajenee myös rajavalvonnan yhteyteen, tulee toimivaltaa väliaikaisen ajokiellon ja ajokortin haltuunoton osalta vastavasti laajentaa.

Rajavartiomiehellä ei vartioston mukaan ole toimivaltuutta liikenteenvalvontaan moottorikelkkareiteillä tieliikennelain osalta. Rajavartiomiehelle tulisi lisätä toimivalta valvoa maastoajoneuvon käyttöä tiellä, koska tähän on tarvetta ja rajavartiolaitoksella on siihen parhaat resurssit.

RVL/Lapin rajavartiosto

Vartiosto on esittänyt, että rajavartiolain

- 4 §:n viimeinen kappale muutetaan muotoon "Muualla rajavartiolaitos toimii vain, jos se on tarpeen sen lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi tai virka-avun antamiseksi.",
- 20 §:n ensimmäinen lause muutetaan muotoon: "Rajavartiolaitos valvoo kuljettajien ajokuntoisuutta, ajoneuvon käyttöä ja ajoneuvojen liikennekelpoisuutta rajanylityspaikalla.",
- 26 §:n 2 momentissa sairaankuljetus kirjoitetaan kahdeksi sanaksi, "sairaankuljetus",
- 28 §:n loppuun lisätään rikosoikeudellisten toimien toteuttamista koskeva viittaus rajasäännösten 15 artiklan 1 kohdan toiseen kappaleeseen ja viittausta täsmennetään yksityiskohtaisissa perusteluissa,
- 38 § kirjoitetaan muotoon " Rajavartiomiehellä on oikeus määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi ja siirrettäväksi tai siirtää kulkuneuvo sekä ohjata liikennettä, jos se on tarpeen rajatarkastuksen, poliisitehtävän tai ulkomaalaisvalvonnan suorittamiseksi, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden rajanylityspaikalla ylläpitämiseksi taikka rajavartiolaitoksen toimialallaan suorittaman valvonnan suorittamiseksi tai rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi."

Lisäksi vartiosto on esittänyt, että pidättämiseen oikeutetut virkamiehet luettelaisiin pakkokeinolaissa seuraavasti: " 4) rajavartiolaitoksen päällikkö ja apulaispäällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston osastopäällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö, yksikönpäällikkö ja ylitarkastaja, rajavartioston ja merivartioston komentaja ja apulaiskomentaja, rajavartioston ja merivartioston rajatoimiston ja meritoimiston päällikkö, Suomenlahden merivartioston Helsingin rajatarkastusosaston päällikkö ja varapäällikkö sekä rajavartiomies, jonka Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö on rajavartioston tai merivartioston esityksestä nimennyt tutkinnanjohtajaksi sekä Ahvenanmaan merivartioalueen päällikkö."

Vartiosto on kiinnittänyt huomiota siihen, että tutkinnanjohtajien rikostorjuntaupseereiksi nimittäminen on huomioitava palkkauksessa. Tarkoitukseen tulisi olla useampi kuin yksi vaatavuusluokka. Lisäksi vartiosto on herättänyt kysymyksen siitä, rajoittaako 4 §:ään luonnoksessa esitetty lisäys teknillistä valvontaa ja sen kehittämistä. Schengenin rajasäännösten 2 artiklassa rajavalvonta tarkoittaa rajalla toteutettavia toimia.

Vartiosto on viitannut Rovaniemen hallinto-oikeuden päätökseen, jossa ei pidetty mahdollisena siirtoa vaatimattomampaan tehtävään ilman virkamiehen suostumusta. Vartiosto on myös todennut, ettei syrjäseuduille ole vaikeuksia saada sopivaa ja pätevää henkilöstöä vapaaehtoisestikin. Siirtovelvollisuutta

pitäisi vartioston mukaan toteuttaa kartoittaen tehtäviä koko rajavartiolaitoksessa.

RVL/Länsi-Suomen merivartiosto

Vartiosto on esittänyt, että pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten määrää nostetaan antamalla nuo oikeudet tutkinnanjohtajana toimiville rajavartiomiehille. Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 35 §:ään ehdotetun muutoksen osalta vartiosto on arvioinut, että rinnastus puolustusvoimiin ei ole tarkoituksenmukainen, vaan eläkeikä tulisi rinnastaa poliisiin, jossa 55 vuotta täytäneellä on vielä runsaasti virkavuosia jäljellä. Rajavartiolaitoksella ei vartioston mukaan ole tarvetta muodostaa kovinkaan suurta reserviä. Vartiosto on esittänyt, että eroamisikä nostetaan 58 vuoteen.

RVL/Pohjois-Karjalan rajavartiosto

Vartiosto on esittänyt, että rajavartiolain 38 § muutetaan muotoon "...jos se on tarpeen rajavalvonnan...". Rajavalvonta pitäisi sisällään rajatarkastukset ja rajojen valvonnan. Lisäksi vartiosto on esittänyt, että pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten kohdalla rikostorjuntaupseeri korvataan ilmaisulla "valtioneuvoston asetuksessa rajavartiolaitoksessa säädetyn tutkinnanjohtajakoulutuksen saanut, hallintoyksikön päällikön tutkinnanjohtajan tehtävään määräämä rajavartiomies". Rikostorjuntaupseereiden määrä hallintoyksikössä on rajallinen, mikä samalla rajaa pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten määrää. Uusi muotoilu mahdollistaisi pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten määrän lisäämisen tarpeen mukaan, mutta antaisi samalla velvoitteen myös koulutuksen tasosta.

RVL/Raja- ja merivartiokoulu

Koulu on kiinnittänyt huomiota siihen, että rikostorjunnan tehtävät edellyttävät myös erikoistumista ja keskittymistä rikostorjuntaan. Siirtoja ajatellen kasvavaksi ongelmaksi muodostuu pätevän työvoiman saaminen pääkaupunkiseudulle rajavartiolaitoksen esikuntaan, Suomenlahden merivartiostoon ja Espoon koulutuskeskukseen.

Tällä hetkellä suuri osa tutkinnanjohtajista on vanhempia opistoupseereja, eikä opistoupseeritutkintoa rinnasteta alempaan korkeakoulututkintoon. Perusteluja voisi pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten kohdalla muuttaa siten, että näillä todetaan olevan vähintään joko alempi korkeakoulututkinto tai rajavartiolaitoksen koulutusohjelman mukainen opistoupseerin jatkokurssi, sekä kummassakin tapauksessa lisäksi tutkinnanjohtajakoulutus ja riittäväksi katsottava kokemus.

Rajavartiolain 35 a §:n osalta koulu on herättänyt kysymyksen siitä, voidaanko vierailevien virkamiesten voimankäyttöoikeuksista säädetään kansallisessa lainsäädännössä näin tarkasti syyllistymättä EU:n asetuksen selittämiseen. Vierailevilla virkamiehillä voisi todeta olevan sama oikeus voimankäyttöön kuin rajavartiomiehellä mutta asiantuntijatiimiasetuksen mukaisesti. Rajaturvallisuusvirastoasetuksen 8 e artiklassa esiin tuodun toimintasuunnitelman pitäisi sisältää tarkat toimintaohjeet vierailevalle virkamiehelle. Vertailu Prümin sopimukseen ei liene tarpeen, koska kyse on suoraan sovellettavasta EU-asetuksesta.

Pidättämiseen oikeutetuksi virkamieheksi tulisi katsoa "tutkinnanjohtajaksi määrätty virkamiehet". Koulu on vielä kyseenalaistanut laittoman maahantulon järjestämisen saattamisen telekuuntelun piiriin rangaistusmaksimi huomioon ottaen.

RVL/Suomenlahden merivartiosto

Vartiosto on korostanut telekuuntelun ja televalvonnan tärkeyttä pakkokeinoina laittomaan maahantuloon liittyviä rikoksia tutkittaessa. Puutteellinen pakkokeinovalikoima hidastaa tutkintaa ja vaarantaa asianosaisten oikeusturvaa. Pakkokeinolain 5 a lukua olisi muutettava siten, että telekuuntelu olisi käytettävissä rikoslain 17 luvun:8 a §:ssä tarkoitetun törkeän laittoman maahantulon järjestämisen tutkinnassa ja televalvonta, matkaviestimien sijaintitiedon hankkiminen ja tekninen kuuntelu myös rikoslain 17 luvun 8 §:ssä tarkoitetun laitton maahantulon järjestämisen tutkinnassa. Samalla voitaisiin saada paremmin selvitystä ihmiskaupparikoksista.

Tutkinnanjohtajan määritelmä tulisi pitää entisellään. Pidättämiseen oikeutettu virkamies tulisi määritellä siten, että peruskoulutuksena olisi vähintään alempi korkeakoulututkinto tai opistoupseerin ylempi virkatutkinto. Tämä turvattaisiin edellyttämällä vähintään yliluutnantin arvoa. Erikoiskoulutuksena vaadittaisiin tutkinnanjohtajakoulutusta. Pakkokeinolain kyseinen kohta voisi vartioston mukaan kuulua seuraavasti: "4)...Suomenlahden merivartioston Helsingin rajatarkastusosaston päällikkö ja varapäällikkö sekä vähintään yliluutnantin arvoinen tutkinnanjohtajakoulutuksen suorittanut ja tutkinnanjohtajaksi määrätty rajavartiomies". Vartioston mukaan tulisi luopua erillisestä rikostorjuntatoimenpiteestä ilmoittamisesta. Poliisiasian tietojärjestelmään tehtyä merkintää olisi pidettävä riittävänä.

Rajavartiolain 41 §:ssä säädetään rajavartiomiehen toimivaltuuksista toimialallaan rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syytteeseen saattamiseksi. Asiaan liittyvässä sisäasiainministeriön asetuksessa poliisin tiedonhankinnan järjestämisestä ja valvonnasta (174/2008) ei huomioida rajavartiolaistosta. Tähän olisi saatava korjaus.

Rajavartiolain 47 §:n yksityiskohtaisista perusteluista tulisi "apulaispäällikkö" vaihtaa sanaan "varapäällikkö". Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 9 §:ään tulisi jättää vain rajavartijan virkanimike. Lain siirtymäsäännös (63 §) on vartioston mukaan yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen, koska asetuksen voimaantullessa kaksikielisellä alueella toiminut virkamies voi toimia siellä ilman kielitutkinnon suorittamista, mutta sattumalta yksikielisellä alueella tuolloin työskennellyttä virkamiestä ei voi siirtää kaksikieliselle alueelle ilman kielitutkintoa. Lainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että palveluksessa jo olevia voitaisiin siirtää hallintoyksiköiden välillä kielitutkintoon katsomatta. Vaihtoehtoisesti kaikkien rajavartiomiesten tulisi suorittaa vaadittavat kielitutkinnot. Nykytilanteessa henkilöitä ei vartioston mukaan voida siirtää painopistealueille. Rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioista, sotilas- ja palvelusarvoista sekä tunuskuvasta, ansiorististä ja ansiomitalista annettua tasavallan presidentin asetusta tulisi muuttaa siten, että rajavartijan ja merivartijan palvelusarvot erotetaan viroista ja rajavartijoille jää vain yksi virka.

RVL/Vartiolentolaivue

Ei huomautettavaa.

Suomen ympäristökeskus

Ei lausuttavaa.

Tasavallan presidentin kanslia

Ei lausuntoa.

Tietosuojavaltuutettu

Televalvonnan ja telekuuntelun käyttöönottoa pidetään perusteltuna tuloksellisuuden parantamisen kannalta. Tärkeänä pidettiin toimivaltasäännöksiä, jotka oikeuttavat käsittelemään kyseisiä henkilötietoja. Turvallisuustietorekisterin laajennuksesta ja sen käyttöön oikeutettujen piirin laajentamisesta ei ollut erityistä huomauttamista. Tietojen terveystietorekisterille luovuttamista kansanterveyttä vakavasti vaarantavan tarttuvan taudin leviämisen ehkäisemiseksi kannatettiin. Koska ehdotukseen sakon täytäntöönpanosta annetun lain 50 §:n 2 momentin muuttamisesta ei sisältynyt nykyistä luovutusrajoitusta, olisi asiaa perusteltava.

Tullihallitus

Tullihallituksen mukaan rajavartiolainsäädännön tarkistushanke yhdessä PTR-viranomaisten yhteistoiminnasta annetun lakiesityksen (HE 26/2008) kanssa tukee ja vahvistaa Tullin ja rajavartiolaitoksen välistä sekä muuta PTR-yhteistoimintaa ja samalla myös selkeyttää PTR-viranomaisten välistä työn- ja tehtävajakoa. Rajaturvallisuus olisi perusteluissa käsiteltävä selvästi ja yksityiskohtaisesti kuten myös rajavartiolain 4 luvun 17 §:n muutosehdotus, jota tulisi tarkentaa siten, ettei rajavartiolaitoksella olisi kuitenkaan johtavaa roolia pääosin muulle PTR-viranomaiselle kuuluvassa rikostorjunnassa. Tullihallitus on pitänyt tullilain 14 a §:n muuttamista tarpeettomana. Rajavartiolaitoksen kohdalla ehdotettuja muutoksia tieliikennelain 38 §:n ja pakkokeinolain 4 luvun 17 §:n osalta esitetään tehtäväksi myös Tullin osalta. Tullihallituksen mukaan pakkokeinolain 5 a luvun 5 §:n 3 momentti ei vastaa Tullin nykyistä päätöksentekotasoa. Koska ero on myös pakkokeinolain 1 luvun 6 §:n kohdalla, eikä sitä ehdoteta muutettavaksi, voitaisiin 5 a luvun 5 §:n 3 momenttia Tullihallituksen mukaan muuttaa myöhemmin esimerkiksi tullilain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Valtiokonttori

Ei lausuttavaa.

Viestintävirasto

Ei lausuttavaa.

Väestörekisterikeskus

Ei lausuttavaa.

Vähemmistövaltuutettu

Vähemmistövaltuutettu on korostanut ulkomaalaisten aseman ja oikeuksien huomioimista uudistuksessa. Vapauteen ja koskemattomuuteen puuttuvat toimenpiteet tulisi ohjeistaa ja kouluttaa yksityiskohtaisesti ja kiinnittää huomiota myös kulttuurieroihin. Vähemmistövaltuutetun tietoon on tullut, että alaikäisiä on puhuteltu ja laadittu tutkintailmoitus ilman asianmukaista tulkkausta, edustajaa tai avustajaa. Koulutuksessa tulisi kiinnittää huomiota ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen. Säilöönottopäätöksiin ei vähemmistövaltuutetun mukaan ole aina kirjattu lain edellyttämiä perusteita. Säilöönottoa tulisi käyttää harkiten vain silloin, kun se on laissa säädetyllä tavoin välttämätöntä. Alaikäisen kohdalla kynnys tulisi asettaa vielä korkeammalle. Vähemmistövaltuutettu on kertonut häneen otetun yhteyttä myös sisärajalla tapahtuneen tarkastuksen johdosta. Ulkomaalaisille on jäänyt epäselväksi, mistä tarkastuksesta on ollut kyse, kun rajatarkastukset on sisärajoilla poistettu. Vähemmistövaltuutettu on kiinnittänyt huomiota myös turvapaikka-asioita ja turvapaikanhakijoita koskeviin salassapitosäännöksiin ja painottanut, ettei salassa pidettäviä tietoja saa antaa esimerkiksi tiedotusvälineille.

Valtakunnansyyttäjänvirasto

Virasto on kannattanut televalvonnan ja telekuuntelun käyttöön ottamista rajavartiolaitoksen esitutkinnassa. Rikostorjuntaupseeria pidettiin liian epämääräisenä otettavaksi pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten luetteloon. Tutkinnanjohtajana toimivan rajavartiomiehen tulisi olla myös pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tutkinnanjohtajina toimivat vähintään yliluutnantin arvoiset upseerit. Pakkokeinovaltuudet voisi siten sitoa tiettyä tasoa olevaan palvelusarvoon. Kannatettavaa olisi se, että telekuuntelun edellytyksiin lisättäisiin törkeää laittoman maahantulon järjestäminen. Tämän lisäksi televalvonnan ja teknisen kuuntelun edellytyksiin olisi syytä lisätä laittoman maahantulon järjestäminen.

Yhdistykset ja järjestöt

AKAVA

Akava on yhtynyt Upseeriliitto ry:n lausuntoon. Siirtymisvelvollisuuteen perustuvia siirtoja tulisi entisestään vähentää ja lisätä avoimen hakumenettelyn käyttöä. Eroamisikiä ei tulisi siirtää lakiin ennen kuin on tehty lopullinen tarkastelu elinaikakertoimen vaikutuksesta sotilaseläkkeisiin ja ratkaisut, joilla kertoimen eläkettä leikkaava vaikutus voidaan kompensoida, jotta eläkkeet eivät pieneneisi.

Elinkeinoelämän keskusliitto

Kokonaisuudistus on edistänyt monella tavoin rajavartiolaitoksen uusien tehtävien hoitamista eikä esimerkiksi rajattujen toimivaltuuksien käytössä ole ilmennyt erityisiä ongelmia. Kuitenkin erityisesti ihmiskaupan ja laittoman maahantulon järjestämisen torjunnassa tarvitaan tehostettuja toimenpiteitä, jotka edellyttävät mm. pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten piirin laajentamista sekä televalvontaa ja -kuuntelua rajavartiolaitoksen suorittamassa esitutkinnassa. Esitykset ovat hyvin ja asiallisesti perusteltuja. Rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi ja siihen liittyvän rikollisuuden torjumiseksi sekä esitutkintaan

saattamiseksi tarvitaan samanlaisia toimivaltuuksia kuin poliisilla. Toiminnan tehokkuus edellyttää myös koulutusta ja uudenlaista osaamista, johon rajavartiolaitos on toiminnassaan panostanut samoin kuin sisäiseen laillisuusvalvontaan, joka erotettiin muun toiminnan valvonnasta vuonna 2006. Näillä toimilla on olennainen merkitys muihinkin luonnoksessa esitettäviin lakimuutoksiin. Vaikka eräät tässä esitetyistä, EU- asetuksiin perustuvista lainsäädäntötoimenpiteistä ovat haasteellisia kansallisen lainsäädännön näkökulmasta, on niiden sisällyttäminen rajavartiolaitokseen perusteltua. Esityksiä kannatetaan kaikilta osin perusteluineen.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Yhdistyksen mukaan siirtovelvollisuudesta olisi luovuttava ja siirryttävä vapaaehtoiseen hakeutumiseen. Jollei siirtovelvollisuutta poisteta, on vaatavuustasoltaan ja näin myös palkkaukseltaan alempaan virkaan tai tehtävään siirtämiseen vaadittava virkamiehen suostumus. Suostumuksesta voitaisiin siirtää vain vaatavuustasoltaan ja siten myös palkkaukseltaan samantasoiseen tai ylempään tehtävään. Pääluottamusmiestä, luottamusmiestä, varamiestä, varaluottamusmiestä, luottamusmiehen asemasta henkilöstön edustajaksi valittua virkamiestä, työsuojeluvaltuutettua, varavaltuutettua, työsuojelutoimikunnan tai työsuojelun keskustoimikunnan jäsentä ei tulisi voida siirtää suostumuksetaan sen alueen ulkopuolelle, jossa hänellä on edustettavia.

Rajavartiolaitoksessa olisi laadittava urasuunnitelmat ja kehitettävä vapaaehtoiseen hakeutumiseen perustuvaa tehtävien täyttämistä. Siirtovelvollisuuden vastapainoksi olisi tarvittaessa osoitettava yleistä hintatasoa edullisempia vuokra-asuntoja.

Sivutoimikiellot tulisi poistaa kohtuuttomina ja jättää asia valtion virkamieslain varaan. Täydennyskoulutusta tulisi antaa niille raja- ja merivartijoille, jotka eivät ole suorittaneet jatkokoulutusta 15 palvelusvuoden jälkeen. Ruotsinkielisten kurssien riittävä määrä olisi turvattava. Raja- ja merivartijoiden peruskoulutuksen olisi edettävä ammattikorkeakoulututkinnon suuntaan.

Pidättämiseen oikeutetut virkamiehet tulisi määrittää koulutuksen eikä viran tai tehtävänimikkeen perusteella. Vähimmäisvaatimuksena tulisi olla tutkijan ja tukinnanjohtajan koulutus sekä riittävä kokemus tutkinnanjohtajan tehtävässä.

Reservin aliupseerin koulutus tulisi säilyttää kelpoisuusvaatimuksena nuoremman rajavartijan virkaan siten, että rajavartiolaitoksen päällikkö voisi päättää yksittäisistä poikkeuksista. Rajavartiomiehille asetettujen runsaiden velvoitteiden ja rajavartiomiehen tehtävien vaativuuden tulisi näkyä koulutuksen lisäksi myös palkkauksessa.

Yhdistys on vaatinut Valtion eläkesäädännön sotilaseläkejärjestelmää koskevien säännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 211/2004) esitettyjen näkökohtien huomioon ottamista. Esityksessä on yhdistyksen mukaan todettu, että sotilaseläkejärjestelmä on nykyisellään varsin jäykkä. Yleinen eroamisikä on 55 vuotta, mutta tätä alempia eroamisikiä on edelleen paljon. Se aiheuttaa useille henkilöille tilanteita, joissa on pakko erota vaikka eläkkeen enimmäisprosenttia (tavoitetasoa) ei vielä ole ehtinyt uralla

karttua. Esityksen tavoitteissa todetaan yhdistyksen mukaan, että tarkoituksena on selvittää puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa mahdollisuudet joustavoittaa eroamisikäjärjestelmää niin, että henkilöllä olisi halutessaan mahdollisuus jatkaa palvelua niin kauan kunnes hän saavuttaa täyden eläkkeen (tavoitetason), ei kuitenkaan yli 55 vuoden iän. Tällainen muutos olisi yhdistyksen mukaan tullut tehdä vuoden 2005 kokonaisuudistuksen yhteydessä. Lainvalmistelussa olisi otettava huomioon myös elinaikakertoimen vaikutus sotilaseläkkeisiin. Hallituksen esityksen (HE 211/2004) tarkoittama eroamisikäsäännös olisi sisällytettävä luonnoksen 35 a §:ään niin täydennettynä, että tapauksissa, joissa virkamiehellä ei ole ennen 55 vuoden ikää eläkkeen tavoitetasoa huomioiden elinaikakertoimen vaikutus sotilaseläkkeeseen, on oikeus palvella siihen saakka kunnes eläkkeen tavoitetaso on saavutettu, kuitenkin enintään 55 vuoden ikään saakka.

Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 35 § tulisi yhdistyksen mukaan säätää siten, että virkamies voi jatkaa samassa virassa eroamisiän jälkeen määrääjän, kuitenkin enintään siihen saakka kun virkamies täyttää 68 vuotta ja sotilasvirassa oleva virkamies enintään siihen saakka kun hän täyttää 57 vuotta. Rajavartiolaitoksen päälliköllä tulisi olla oikeus painavasta syystä virkamiehen suostumuksella päättää, että virkamiehen virkasuhdetta saadaan jatkaa pakollisen eroamisiän jälkeen enintään kaksi vuotta.

Yhdenvertaisuuden turvaamiseksi olisi valtion eläkelakia yhdistyksen mukaan muutettava siten, että sotilaseläkejärjestelmän piirissä olevat virkamiehet olisivat oikeutettuja korotettuun eläkekarttumaan jatkaessaan palvelusta eläkeoikeuden saavutettuaan.

Maanpuolustuksen Merivartioliitto ry, Henkilökuntaliitto MPHL ry, Päälystöliitto ry, Rajavartioliitto ry ja Suomen Konepäälystö-liitto SKL ry.

Yllä mainitut järjestöt ovat antaneet yhteisen lausunnon. Sen mukaan siirtymisvelvollisuus rajoittaa yksityisyyttä, aiheuttaa erillään asumista, siitä aiheutuvia sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia sekä rajoittaa yksityis- ja perhe-elämän suunnittelua. Näillä perusteilla siirtymisvelvollisuus on lähtökohtaisesti poistettava tai ainakin rajoitettava koskemaan vain avoimen viran tai tehtävän täyttämistä. Laissa tulisi erikseen todeta, että siirtyminen muussa tapauksessa edellyttää virkamiehen suostumusta erityisesti, jos kyseessä on siirto vaa-
tivuustasoltaan ja näin myös palkkaukseltaan alempaan virkaan tai tehtävään.

Lakiin tulisi kirjata, että rajavartiolaitoksessa palvelevaa pääluottamusmiestä, luottamusmiestä, hänen varamiestään, varaluottamusmiestä, luottamusmiehen asemasta henkilöstön edustajaksi valittua virkamiestä, työsuojeluvaltuutettua, työsuojelun varavaltuutettua sekä työsuojelutoimikunnan ja työsuojelun keskustoimikunnan jäsentä ei voida siirtää ilman kyseisen henkilön suostumusta sen yhdistyksen alueen ulkopuolelle, jossa hänellä on edustettavia jäseniä (vartiosto tai alue) tai työsuojeluhenkilöstöstä sen alueen ulkopuolelle, jossa hänellä on edustettavaa henkilöstöä (vartiosto tai alue).

Siirtymisvelvollisuuden vastapainona rajavartiolaitoksen on tarvittaessa osoitettava kaikille virkamiehille rajavartiolaitoksen vuokra-asunto, josta perittävä vastike on tasoltaan alempi kuin vapailla markkinoilla. Tästä tulisi erikseen laissa olla säännös. Sivutoimikieltoa koskeva säännös on kohtuuton

Järjestöt ovat edellyttäneet, että rajavartiolaitos järjestää kaikille niille raja- ja merivartijoille tarvittavan täydennyskoulutuksen, jotka eivät ole suorittaneet jatkokoulutusta 15 palvelusvuoden jälkeen. Täydennyskoulutuksen tarkoituksena on tietojen sekä taitojen ajantasaistaminen jatkuvassa muutoksessa ja tehtävien vaativuuden lisääntyessä.

Raja- ja merivartijoiden koulutuksen on järjestöjen mukaan perustellusti syytä edetä ammattikorkeakoulututkinnon suuntaan. Samalla on turvattava kaikkien henkilöstöryhmien osalta ruotsinkielisten kurssien riittävä määrä. Näistä tulisi lain perusteluissa erikseen mainita, koska lisääntyneet toimivaltuudet, kansalaisten perusoikeuksiin puuttuminen ja toisaalta virkamiesten oikeusturva edellyttävät yhä syvempää osaamista ja ammattitaitoisempaa työskentelyä.

Sotilaseläkejärjestelmää koskevien säännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 211/2004) on todettu, että tarkoituksena on selvittää puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa mahdollisuudet joustavoittaa eroamisikäjärjestelmää niin, että henkilöllä olisi halutessaan mahdollisuus jatkaa palvelua niin kauan kunnes hän saavuttaa täyden eläkkeen (tavoiteta-son), ei kuitenkaan yli 55 vuoden iän. Rajavartiolaitoksen hallintolakia ja asetusta säädettäessä vuonna 2005 olisi tullut toteuttaa tämä valtion sotilas-eläkejärjestelmään tarkoitettu säännösten muutos. Lain valmistelussa on otettava huomioon elinaikakertoimen vaikutus sotilas-eläkkeisiin. Samanaikaisesti on aloitettava kiireellinen lainvalmistelu valtion eläkelain muuttamiseksi vähintään siten, että sotilaseläkejärjestelmän piirissä olevat virkamiehet ovat oikeutettuja korotettuun eläkekertymään jatkaessaan palvelusta sotilasvirassa sen jälkeen kun kyseessä oleva virkamies on saavuttanut eläkeoikeuden sotilas-eläkkeeseen. Tällä toteutetaan se yhdenvertaisuus, jolla valtion yleisessä eläkkeessä on toteutettu oikeus korjata eläkettään palvelemalla pitempään korotetulla eläkekertymällä.

Pidättämiseen oikeutetut virkamiehet tulee määrittää koulutuksen eikä viran tai tehtävän perusteella.

Jatkovalmistelussa on tarpeen tehdä tekninen korjaus siitä, että rajavartiolain 38 §:ssä tarkoitettu kulkuneuvon pysäyttämis- ja liikenteen ohjausoikeus koskevat myös rajavartiolaitokselle säädetyjä rajavalvontatehtäviä. Nykyisen rajavartiolain 38 §:ssä tarkoitettu kulkuneuvon pysäyttämis- ja liikenteen ohjausoikeus koskevat myös rajavalvontatehtäviä.

Järjestöt eivät pidä kannatettavana, että nuoremman rajavartijan kohdalla harkitaan luopumista reservin aliupseerin koulutuksen vaatimisesta. Erityinen kelpoisuusvaatimus tulee säilyttää nykyisenä niin, että siitä voidaan poiketa vain rajavartiolaitoksen päällikön erillisellä päätöksellä ja kyseisessä tilanteessa aliupseerikurssi tulee olla suoritettuna ennen nuoremman rajavartijan virkaan nimittämistä.

Rajavartiomiehen tehtävien yleinen vaativuus asetetaan lainsäädännössä hyvin korkealle. Tämän tulisi näkyä myös virkamiesten koulutuksen lisäksi palkkauksessa. Järjestöt ovat yhtyneet Upseeriliiton lausuntoon.

Pakolaisneuvonta ry.

Yhdistys on kiinnittänyt huomiota siihen, että turvapaikanhakijoilla tulee olla esteetön pääsy kansainvälisen suojelun hakumenettelyyn rajasäännösten estämättä. Ulkomaalaislain 12 §:n osalta yhdistys toteaa, että hallinto-oikeuden täytäntöönpanokiellolla ei ole merkitystä, mikäli turvapaikanhakijan mahdollisuus maahanpääsyyn estetään. Turvapaikanhakijan oikeus jättää hakemus ja saada asiansa tutkittua Suomessa tulee selkeästi ilmaista lainkohdassa, jottei tulkinvaraa jää. Lain tasolla olisi tärkeätä todeta, että kolmansien maiden kansalaisten tulee saada tietoa oikeusapupalveluista, olivatpa he turvapaikanhakijoita tai niitä, joiden maahanpääsy esitetyn 12 §:n perusteella evätään. Turvapaikanhakijoiden tulisi saada mahdollisuus oikeusapuun jo heidän asioidessaan rajaviranomaisen kanssa turvapaikkahakemusta jätettäessä. Tämä olisi ensiarvoisen tärkeää turvapaikanhakijan oikeusturvan takaamiseksi ja oikeusvarmaan lopputulokseen pääsemiseksi. Yhdistys on pitänyt Suomen kannalta tärkeänä uudistuksena sitä, että rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellista osastoa on vahvistettu laillisuusvalvontayksiköllä.

Palkansaajajärjestö Pardia ry

Jäsenjärjestöjensä kannanottoihin yhtyen yhdistys on lisäksi todennut, että virkamiesten tasapuoliseen kohteluun olisi kiinnitettävä enemmän huomiota. Siirtymisvelvollisuus olisi rajattava välttämättömään. Sivutoimien osalta tulisi menettelytavan olla yksimitallinen, selkeä ja ymmärrettävä. Koulutus ja pätevyysvaatimukset tulisi mitoittaa niin, ettei yksikään nykyisistä virkamiehistä jää niiden ulkopuolelle uusissa tehtävissään.

Eläkelakien suhde rajavartiolaitoksen hallintolain eroamisikämuutoksiin olisi yhdistyksen mukaan selvitettävä kokonaisuudessaan. Elinaikakerroin ja superkartumat tulisi ottaa huomioon eroamisikää määritettäessä. Sotilasvirassa palvelevan ei tulisi olla muita huonommassa asemassa. Muiden lakien osalta tulisi yhdistyksen mukaan tarkemmin selventää viranomaisten välisiä toimivaltiaan liittyviä asioita ja lisätä tullivirkamiesten toimintaedellytyksiä muiden PTR-osapuolten kanssa yhteneviksi.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Järjestöllä ei ole lausuttavaa.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Ei lausuntoa.

Tulliliitto ry

Yhdistys on korostanut, että vuoden 2005 muutoksella pyrittiin ainoastaan rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvan henkilöiden maahantuloa koskevien rajatarkastustoimivaltuuksien täsmentämiseen, eikä sillä ole vaikutusta viranomaisten, erityisesti Tullin ja rajavartiolaitoksen keskinäisiin toimivaltuuksiin.

eikä siihen, miten näitä tehtäviä käytännössä suoritetaan vakiintuneiden käytäntöjen mukaisesti. Yhdistys on viitannut lausuntoonsa 12.4.2005 sekä rajavartiolaitoksen ja Tullihallituksen yhteisymmärrysmuistioon vuodelta 2004:

Yhdistyksellä ei ole rajavartiolaikiin muutosesityksiä. Yhdistyksen mukaan lain soveltamisessa oleellinen osa on Tullin ja rajavartiolaitoksen keskinäisillä paikallisilla sopimuksilla. Tullin henkilöstön kannalta ongelmallisia tilanteita on syntynyt silloin, kun alueellisiin sopimuksiin ei ole sitouduttu. Rajavartiolaitos ei ole sovitusti ilmoittanut Tullille rikostorjuntatoimenpiteestä, esimerkiksi huumekoirien käytöstä rajatoimipaikoilla tai tutkintatoimenpiteistä tullirikosasioissa. Itärajan rajanylityspaikoilla on myös ollut tapauksia, joissa saapuvalla matkustajalla ei rajavartiolaitoksen toimenpiteiden vuoksi ole ollut mahdollisuutta ilmoittaa tavaroistaan Tullille.

Tullivirkamiesliitto Tulltjänstemannaförbundet ry.

Yhdistys on edellyttänyt, että rajat ylittävän rikollisuuden torjunta määritellään huomattavasti esityksessä mainittua selkeämmin. Määrittelyssä tulisi kiinnittää huomiota siihen, etteivät rajavartiolaitoksen ja Tullin tehtäväalueet mene tarpeettomasti päällekkäin. Yhteisellä tehtäväalueella tulisi voida toimia pääsääntöisesti tulevan PTR-lain puitteissa. Rajaturvallisuuden ylläpitämisen määrittelyllä on välillinen vaikutus rajavartiolaitoksen toiminnan alueelliseen kohdentumiseen. Yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi mainita, että Tulli huolehtii myös kuljettajien ajokuntoisuuden ja ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta rajanylityspaikoilla. Yhdistys on korostanut, että ulkomaalaisvalvonnan yhteydessä havaittu toisen PTR viranomaisen tehtäväalueeseen kuuluva rikos tulee ilmoittaa viipymättä asianomaiselle viranomaiselle. Rajavartiolain 41 §:n perusteluissa tulisi yhteisten tutkinta- ja tiedusteluryhmien yhteydessä mainita myös Tulli. Tulli tulisi lisätä myös tieliikennelain 38 §:ään. Ehdotettu tullilain 14 a §:n muotoilu rajaa yhdistyksen mielestä Tullin aiempaa toimivaltuutta. Uudella muotoilulla saatetaan tarpeettomasti hankaloittaa esimerkiksi itärajan suurilla rajanylityspaikoilla suoritettavaa Tullin ja rajavartiolaitoksen välistä joustavaa yhteistyötä.

Upseeriliitto ry

Liitto ei hyväksy vuoden 2005 kokonaisuudistuksen tilasta kirjattuja perusteluita siirtymisvelvollisuudelle eikä siirtymisvelvollisuuden ja palkkauksen määrittymiselle. Siirtymisvelvollisuuteen perustuvia siirtoja tulisi entisestään vähentää ja tehtävät täyttää avoimen hakumenettelyn kautta. Pakkosiirto voidaan hyväksyä viimeisenä keinona. Pakkosiirretyn virkamiehen palkkaus ei saa alentua siirron johdosta. Siirretyille tulee lisäksi taata kohtuuhintainen palvelussuhdeasunto.

Rajavartiolaitoksen henkilöstö- ja urasuunnittelua sekä palkkausjärjestelmää tulee kehittää huomioiden edellisen lainuudistuksen perustelut. Upseeriston oikeudellisia opintoja tulee kehittää rajavartiolaitoksen rikostorjuntatoiminnan kehittymistä vastaavasti. Rajavartiolaitoksen tulee taata fyysisen kunnon ja työkyvyn ylläpitämisen mahdollisuus työaikana ja tukea sitä vapaa-aikana vastaavasti kuin puolustusvoimien ammattisotilailla ja poliisilla on taattu. Eroamisikiä ei tule siirtää lakiin, ennen kuin on tehty lopullinen tarkastelu elin-aikakertoimen vaikutuksesta sotilaseläkkeisiin ja ratkaisut, joilla kertoimen

eläkettä leikkaava vaikutus voidaan kompensoida, jotta eläkkeet eivät pienene. Pakkokeinolaissa tulee pidättämisoikeus säätää tutkinnanjohtajatehtävään sidotuksi.

Esityksen yleisperustelujen kohdan 2.1.1. mukaan lainmuutosehdotuksen yhteydessä annetaan selvitys eduskunnalle kokonaislainuudistuksen 2005 toimivuudesta. Upseeriliitto ei pidä selvitystä kohdan 2.1.4 (Henkilöstön asema) osalta oikeana ja tyydyttävänä. Sotilaita koskevan siirtymisvelvollisuuden ainoa oikea ja hyväksytty peruste on rajavartiolaitoksen ja puolustusvoimien sotilaallisen valmiuden ylläpitäminen ja toiminnallisuuden perusteet. Se on hyväksyttävää vain, milloin vapaaehtoisin hakujärjestelyin tehtävään, joka on ns. avaintehtävä, ei ole saatavissa halukasta, sopivaa ja pätevää henkilöä. Avaintehtäviä ovat sellaiset tehtävät, jotka on jatkuvasti pidettävä miehitettyinä laitoksen operatiivisen valmiuden ja operatiivisen toiminnan jatkuvuuden vuoksi.

Ehdotuksessa on siirtymisvelvollisuuden säilyttämisen perusteena mainittu, "jotta kuhunkin tehtävään voidaan määrätä asianmukaisesti koulutettu ja tehtävään ensi sijassa esimiesten arvioinnin mukaan sopivin virkamies". Ilmaisuihin sisältyy ns. ehdottoman paremmuuden käsitteen, mitä on pidettävä ylläpidettuna vaatimuksena tehtäväkelpoisuutta harkittaessa. Sopiva on ainoa kelpoisa ilmaisu. Lisäksi tämä ns. ehdottoman paremmuuden mittaaminen olisi esimiesten arvion varassa, mitä ei ole pidettävä yksinään oikeudenmukaisena.

Toisena perusteluna on siirtymisvelvollisuudelle esityksessä ilmoitettu rajavartiolaitoksen sotilaallisen järjestyksen luonteeseen kuuluva ylikorostettu kuuliaisuusvaatimus. Tällä seikalla ei ole siirtymisvelvollisuuden todellisen perusteen kanssa mitään tekemistä. Mainittu sotilaallisen järjestyksen mukainen kuuliaisuusvaatimus koskee vain ns. sotilaskäskyasioita ja perustuu rikoslain 45 luvun säännöksiin. Siirtovelvollisuusasiat ovat hallinnollisia kysymyksiä. Kuuliaisuus siirtovelvollisuusasioissa perustuu yksinomaan siihen virkamieslain ja virkaehtosopimuslain perusteeseen, että siirtymisvelvollisen siirrosta kieltäytyminen muodostaa irtisanomisperusteen. Sotilaalliseen järjestykseen kuuluvaa kuuliaisuusvaatimusta ei voi käyttää siirtovelvollisuuden säilyttämisen ja vahvistamisen perusteena.

Perusteluissa on myös mainittu todisteena siirrettävien henkilöiden halukkuuden ja mahdollisuuksien riittävästä kartoittamisesta vähäistä muutoksenhakujen määrää. Perustelu on tältäkin osin harhaanjohtava. Muutoksenhakuprosessi ei ole vastalauseen ilmaisukeino, vaan virheellisin perustein tehdyn hallintopäätöksen purkamista vaativa toimenpide. Upseeriliiton huhtikuussa 2008 ilmestyneen, Taloustutkimuksen tekemän, jäsentutkimuksen mukaan rajavartiolaitoksen upseereista 87 % on sitä mieltä, että upseerien määrääminen uuteen tehtävään uudelle paikkakunnalle pitäisi perustua hakumenettelyyn. Virat tulisi panna avoimesti hakuun, ja vasta, jos sopivia halukkaita ei löydy, voidaan pakkosiirtomenettelyä käyttää 86 %:n mielestä.

Perusteena siirtovelvollisuudelle on myös esitetty virkaan kuuluva työssä oppiminen harjaantumalla eri tehtävissä ja paikkakunnilla. Tämä vaikutus on

saatavissa myös vapaaehtoisuuteen perustuvalla urakiertojärjestelmällä, jossa virkamiehen siirrot ovat selvästi virkauraa ja palkkausta kehittäviä. Siirtojen ennakoitu suunnitelmallisuus edesauttaa huomattavasti vapaaehtoisuuden lisääntymistä. Lisäksi oleellista laaja-alaisen kokemuksen omaaminen on välttämätöntä vain rajavartiolaitoksen hallintoyksiköiden johto- ja rajavartiolaitoksen esikunnan johto- ja asiantuntijatehtävissä. Alemmissa tehtävissä ei vastaavan laajuista merkitystä ole nähtävissä. Keskeisin kehittämistarve rajavartiolaitoksessa on luoda virkamieskohtainen urasuunnittelujärjestelmä.

HE 6/2005 laiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta yksityiskohtaisten perustelujen mukainen "velvollisuus siirtyä toiseen täysin samanlaiseen, samannimiseen tai samantasoiseen virkaan taikka virkahierarkiassa ylempään virkaan" johtui aikaisemmassa virkapalkkajärjestelmässä olleesta palkkaturvasta, jossa virkamiehen kiinteä peruspalkkaus ei koskaan alentunut siirron taikka uuteen tehtävään määräyksen vuoksi. Vuoden 2005 lain kokonaisuudistusta valmisteltaessa oli jo tiedossa tekeillä oleva uusi palkkausjärjestelmä sisältöineen. Henkilöstöjärjestöt edellyttivät palkkausjärjestelmän valmisteluissa ja neuvotteluissa täydellistä palkkatakuuta aikaisemman palkkakäytännön säilyttämiseksi siirtotapauksissa. Koska sopimusteitse ei tätä saatu taattua, mainittu lainperustelu nousee merkityksellisemmäksi. Mainitun lain HE 6/2005 perustelun merkitystä uuden palkkausjärjestelmän aikana korostaa Rovaniemen hallinto-oikeuden työnantajan tekemän päätöksen tuomitseva päätös 00532/06/1499/8.2.2008 (Suopajärvi).

Siirtymisvelvollisuus-kohdassa on viimeisessä virkkeessä todettu, että tässä suhteessa (uusi palkkausjärjestelmä) siirtymisvelvollisuus voi tulla arvioiduksi jatkossa myös toisin kuin kokonaisuudistuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on esitetty. Virke sisältää katketyn viestin siitä, että palkkauksen aleneminen siirtymävelvollisuuteen perustuvissa siirroissa tulee rajavartiolaitoksessa yleistymään. Tämä on ehdottomasti vastoin henkilöstöjärjestöjen näkemystä palkkausjärjestelmän ja siirtymisvelvollisuuden yhteensovittamisesta sekä siirtymisvelvollisuutta koskevan lain ja tehdyn palkkausjärjestelmäsopimuksen henkeä.

Upseeriliitto ry edellyttää, että rajavartiolaitoksessa tunnustetaan lain kokonaisuudistuksen yksityiskohtaisten perustelujen oikeellisuus ja noudatetaan sen mukaista palkka- ja siirtopolitiikkaa. Erittäin tärkeänä pidetään myös asian oikean tilan selvittämistä eduskunnalle annettavassa selvityksessä. Lisäksi rajavartiolaitoksessa on vapaaehtoiseen hakeutumiseen perustuvan tehtävänkiertojärjestelmän perusteeksi laadittava virkamieskohtaiset urasuunnitelmat ja kehitettävä vapaaehtoiseen hakeutumiseen perustuvaa tehtävien täyttämistä. Upseeriliitto hyväksyy siirtymisvelvollisuuden, mutta vain käytettävänä ns. viime keinona avaintehtävien täyttämiseksi. Upseeriliitto tulee ilmoittamaan hallintovaliokunnalle, että sitä kuultaisiin asiantuntijana käsiteltäessä lakien muutosehdotusta, erityisesti alussa mainitun lain kokonaisuudistuksen 2005 selvityksen osalta.

Lain kokonaisuudistuksen myötä laajentunut rajavartiolaitoksen rikostorjunta-alue on aiheuttanut huolen rikostorjuntatehtävien vaatiman osaamisen tasosta ja sen kehittämiseksi toteutettavan koulutuksen määrästä ja sisällöstä. Oikeu-

dellisten opintojen rajavartiolaitoksen upseerien perus- ja jatkokoulutuksessa tulisi vastata rikostorjuntatehtävien asettamia vaatimuksia. Lähtökohtaisesti rajavartiolaitoksen jokaisen sotatieteen kandidaatin ja maisterin tutkinnon suorittaneet saavat peruskoulutuksensa yhteydessä vähintään rikostutkijakurssin (12 opintoviikkoa) oppimäärää vastaavan oikeudellisen ja pakkokeinokoulutuksen. Näin luodaan jokaiselle upseerille kyky sijoittua rikostutkijan tehtäviin ja saada niissä se harjaantumien, jota edellytetään rikostutkintatehtävissä etenemiseksi ja ennen tutkinnanjohtajakurssia.

Tutkinnanjohtajakurssin oppimäärää vastaava oikeudellinen koulutus tulisi antaa jokaiselle upseerille sotatieteen maisterivaiheen opintojen yhteydessä. Muille tutkinnanjohtajatehtäviin sijoitettaville koulutus on annettava tutkinnanjohtajakursseilla. Upseeritehtävien laaja-alaisuus edellyttää tutkinnanjohtajaa vastaavan oikeudellisen oppimäärän hallitsemista kaikilta rajavartiolaitoksen upseereilta, koska lähes jokainen toimii urallaan johto- tai asiantuntijatehtävissä, joissa rajavartiolaitoksen rikostorjunta-alueen ja tutkintakeinojen tunteminen on tarpeen.

Lakiehdotuksen yhteydessä annettavassa selvityksessä tulee antaa myös kuvaus koskien työnantajan tukea fyysisen kunnon ylläpitämiseen. Tällä hetkellä puuttuu laillinen peruste vaatia viikoittaisen liikunnan toteuttamista työajalla ja työnantajan tukemana kuten poliisilla ja puolustusvoimien ammatillisotilailla. Upseeriliitto edellyttää, että eduskunnalle annettavassa selvityksessä todetaan rajavartiolaitoksessa tuettavan sotilaiden fyysisen kunnon ja työkyvyn ylläpitoa vastaavalla tavalla kuin lain puolustusvoimissa vastaavan pykälän perusteluihin on kirjattu: "Ammattisotilaan perustaitojen ja fyysisen kunnon sekä työkykyisyyden ylläpitäminen on mahdollista työpaikalla. Kahden tunnin mittainen työaikainen harjoituskerta eli niin sanottu johdettu viikkoliikunta, ruokailutaukoliikunta ja työmatkaliikunta ovat kaikki työnantajan tukemia liikuntamuotoja. Tämän lisäksi ammatillisotilaan tulee oma-ehtoisesti täydentää fyysistä harjoittelu- ja kunto-ohjelmaansa vapaa-ajalla tapahtuvilla harjoituksilla."

Säädettäessä lailla eroamisikää ja oikeutta jatkaa palvelua säädetyn eroamisiän jälkeen tulee huomioida Valtion eläkelain vuosien 1995 ja 2005 uudistuksissa tapahtunut kehitys. Eroamisikää ei voida enää säätää entisenkaltaiseksi, sillä mainituilla uudistuksilla myöhennettiin eläkkeelle siirtymisen ikää ja alennettiin eläkkeen karttumia tavalla, joka edellyttää myös eroamisikäjärjestelmän joustavoittamista. Kun lisäksi säädettiin käyttöön tulevasta elinaikakertoimesta, saatiin aikaan tilanne, jossa jokainen sotilas tulee vuodesta 2010 alkaen jäämään ns. tavoitekertymästä vajaalle eläkkeelle. Eroamisikää ei tule siirtää lakiin, ennen kuin on tehty lopullinen tarkastelu elinaikakertoimen vaikutuksesta sotilaseläkkeisiin ja ratkaisut, joilla kertoimen eläkettä leikkaava vaikutus voidaan kompensoida, jotta eläkkeet eivät pienene. Elinaikakerrointa ei tulisi lainkaan soveltaa sotilaseläkkeisiin, joiden suuruutta rajoittavat maksimikertymä sekä yleistä eroamisikää alhaisempi eroamisikä. Tällöin eroamisiät sotilasviroissa voisivat säilyä nykyisen kaltaisina. Kuitenkin myös tasavallan presidentin virkaan nimittämien upseerien osalta tulee voida joustaa 55 vuoden eroamisiästä rajavartiolaitoksen päällikön päätöksellä.

Vähintäänkin elinaikakertoimen vaikutus tulisi voida kompensoida sen alkupe-
räisen tarkoituksen mukaisesti myös sotilasviroissa jatkamalla palvelusta no-
peutetulla karttumalla siten, että myöhemmin alkava eläke olisi tavoitekerty-
män mukaisesti täysimääräinen. Säättämällä pakollinen eroamisikä 55 vuo-
teen muilla kuin eversteillä (kommodoreilla) ja niitä ylemmillä ja leikkaamalla
elinaikakertoimella maksuun pantavaa eläkettä, saadaan aikaan vain huomat-
tavan vähäinen säästö eläkemenoissa, mutta huomattava menetys yksittäis-
ten eläkkeiden määrässä. Eläkemenojen kasvun hillitsemiseksi syntyy huo-
mattavasti suurempi säästö

Lakiehdotuksen yleisperustelujen selvityksessä on todettu mm liikkuvan poli-
isin kannanottona, että pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tulisi olla pää-
sääntöisesti tutkinnanjohtaja. Oulun lääninhallitus on todennut, että pidättämi-
seen oikeutettujen virkamiesten verkosto ei voi olla vartiostojen komentajien
ja apulaiskomentajien tai rajatoimistojen päälliköiden substanssialuetta. Oike-
us pidättämiseen tulee kytkeä osaamiseen eikä virka-asemaan laitoksessa.
Esityksessä esitetään pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten piiriin laajen-
nuksena mm vartiostojen rikostorjuntaupseerit. Näiden koulutuksellisesta
osaamisesta ei säädös anna takeita. Pidättämisoikeus tuleekin sitoa tutkin-
nanjohtajan tehtävään, jolloin pidättämisspätös saadaan viivytyksettömäksi ja
asiantuntevaksi. Kyseessä on myös äo tehtävään oikeutetun virkamiehen oi-
keusturva.